

gravia non produnt. Quarto, qui donum sanationum a Deo acceperant, illi numquam accipiunt cum conditio-

LVI. Si simile examen ab Episcopis & Pastoribus instituetur super observationibus & verborum formulis, quæ hodie ad sanationem tam hominum, quam jumentorum, aut frugum conservationem adhibentur, non dubium, quin non paucas reperirent, non minus quam prædictam curationis formam superstitiosas & illicitas; maxime si non tam attendere in veteratum harum observationum usum, sed potius ab usum, quam regulas à Synodis propositas & probatas; neque multitudinem, quæ iis sine ullo examine vitur sequerentur; nec omnes passim observantias aut ritus qui nonnuquam dormientibus Pastoribus in aliquibus Ecclesiis tantquam zizaniam succreverunt, & profundas radices jecerunt, reputant pro praxi aut ritibus Ecclesiæ Catholicæ.

LVII. Præcipue autem attendere debent Pastores & allaborandum erit circa observantias, à quibus non tantum populus sperat conservationem aut recuperationem rerum temporalium, aut vitæ humanæ, sed in super emolumentum aliquod in Ecclesiasticis, aut eorum Ecclesiis, vel communitates ex iis redundat. Incredibile enim est, quam facile similes observantias etiam evidenter superstitiosæ invalescant; & cum invaluerint, quam difficultate aboleri queant.

Dum similibus observationibus abolitio tentatur, imo vel in quæstione deducitur, mox clamores in populo excitantur, quasi ipse Religiosus Sanctorum, vel imaginum aut reliquiarum cultus, aut probatus ab Ecclesia ritus abolendi essent nihilque nisi zelus a vitæ religionis retinendæ auditur, & auribus popularibus in clamatur, quibus excitatus populus clamat non secus atque clamabat Antæ populus: Magna Diana Ephesiorum, excitatus à Demetrio & sociis ejus, specie venerationis in Dianam ejulve templum, sed re ipsa, quia Demetrius argentarius faciens ades argenteas Diana præstabat artificibus non modicum quæstum: quos convocans ait facer Textus: Eos qui hujusmodi erant opifices, dixit Viri, scitis quia de hoc artificio est nobis acquisitio.

Si attendas genuina motiva eorum, qui maxime solent populum contra abolitionem harum observationum, & adversus Episcopos & Pastores earum abolitionem meditates excitant, indubie patebit, eos non ab simili motivo duci, quo Demetrius ejusque socii pro conservatione venerationis Dianæ ejusque templi contra Paulum & Apostolos seditionem excitabant: Quia de hoc artificio est nobis acquisitio.

LVIII. Opportunum erit ostendere populo, quod non sit adhibenda fides observationibus tametsi nonnumquam ex iis sequantur effectus sperati: quia etiam Deus permittit, ut dæmones iis abutantur, & hominibus mediantibus superstitiosis observationibus prosperi aliquid succedat, aut aliqua innotescant, in penam nimii erga res temporales affectus, aut curiositatis futura aut incognita sciendi: quo Dei iusto iudicio homines amplius implicari demoniacis hisce superstitionibus contingit.

Apud Gratianum caus. 26. q. 5. Can. 14. sub nomine Augustini refertur, Si autem aliquis mihi opponit, & dicit quomodo eveniunt illa, quæ illi divini prædicant futura; aut quomodo agris possunt præbere medelam, aut sanis immittitæ agritudinem, si aliquid propriæ virtutis ac potestatis non habent; hoc à me recipiat responsum: quod ideo quisque non debet eis credere, quia aliquando eveniunt, quæ prædicant, aut sanare videntur languidos, aut lædere sanos, quia hoc permittit Deus, ut ipsi, qui hæc audiunt, vel vident, probentur, & appareat, quæ fide sint, vel devotione erga Deum.

Eandem quæstionem versans S. Augustinus lib. 5. q. in Dentronomii cap. 19. dicit, Nec præter suam potestatem Deus ostendit esse, quod ista contingunt: sed quasi quæretur, cur ea permittat, causam tentationis exposuit, ad cognoscendam utique eorum dilectionem, utrum eam ha-

beant erga Deum suum, cognoscendam vero ab ipsis potius, quam ab illo qui scit omnia antequam fiat.

Extat similiter apud Gratianum in citato Canone 14. Quomodo dæmones possint nonnumquam ex variis circumstantiis sibi notis naturaliter aliqua futura prædicere; aut etiam nonnulla in hominibus aut aliis rebus terrenis causare, nec tamen iis propterea credendum aut confidendum sit, ipsique frequentissime fallantur & fallant, ostendit Augustinus toto libro de Divinatione Dæmonum.

LIX. Inter cætera (inquit Pastorale Mechliniense) quibus Christus Ecclesiam suam sponfam ornavit, est potestas ejiciendi dæmonem ex corporibus hominum, ejusque vim noxiam reprimendi, juxta illud Luc. 19. Ecce dedi vobis potestatem calcandi suprà serpentes & scorpiones & super omnem virtutem inimici.

Antiquum esse ritum, & in Ecclesia usitatum adhibendi exorcismos probat Exorcistarium in Ecclesia usitata Ordinationis, quibus in ipsa Ordinatione liber exorcismorum traditur, & jam pridem traditus fuit, ut colligitur ex Can. 7. Concilii Carthaginensis IV.

Sed ne in hos ritus, uti & in alias Ecclesiæ ceremonias sub prætextu religionis superstitione se immiserat, admodum sollicitè invigilare tenentur Episcopi.

Hæc de causa Synodus Tridentina in Decreto de Observandis & Evitandis in celebratione Missæ expressè, decernit, ut Ordinarii locorum Episcopice omnia prohibere, atque medio tollere sedulo curent, ac teneantur, quæ superstitio, veræ pietatis falsa imitatrix, induxit.

Et inter alia nominatim vult, ut, quarundam Missarum, & candelarum certum numerum, qui magis à superstitione cultu, quam à vera religione, inventus est, omnino ab Ecclesia removeantur.

Similiter mandat Episcopis, ut, omnis superstitione, in Sanctorum invocatione, Reliquiarum veneratione, & Imaginum sacro usu tollatur, Decreto de Invocatione Sanctorum.

LX. Ne igitur prætextu exorcismorum & benedictionum invalescat superstitione, atque Sacerdotum aut Exorcistarum impericia aut cupiditas iis ad superstitionem abutatur imprimis passim in Synodis & Ritualibus decretum est, ut nemo utatur aliis exorcismis, quam ab Ordinario approbatis; uti loquitur Synodus Mechliniensis P. II. tit. 5.

Monet Pastorale Mechliniense conformiter ad Rituale Romanum, Non temerè credat Exorcista, aliquem esse obsessum aut maleficiatum, neque facillè adhibeat exorcismos, nisi ex signis, prudenti Medicorum, suo, aliorumque Doctorum judicio examinatis, moraliter constet esse energumenum aut maleficiatum. Quæ sint hæc signa, latè post Rituale Romanum exponit Pastorale Mechliniense: quæ tamen signa prudenter & maturè expendenda sunt.

Addit Pastorale Mechliniense verbis supra relatis, Multò minus morbos hominum, animalium, aut damna possessionibus obvenientia, statim incantationibus aut maleficiis attribuet; aut homines id ordinari existimantes, in ista opinione relinquet, multò minus confirmabit.

Admodum prudenter præcipit Pastorale Mechliniense imprellè anno 1598. sub Hovio, ut, ferè instruantur quorum vacca vel alia jumenta vexantur incantationibus, ne cuiquam imputent, neque suspicentur vicinos vel alios homines id fecisse, qui ferè sunt innocentissimi; nec aures præbeant vanis hominum promissionibus, qui in neptis & fallacissimis indicibus nituntur deprehendere an mulier ista vel alia sit incantatrix, &c. Per quas observationes diaboli illusionibus exponitur qui talibus fidunt; & iniquis suspicionibus capiuntur erga homines sæpe innoxios, cum gravi injuria proximi, & suarum animarum detrimento. Et ob id diabolus sæpe talia vel suggerit, vel per alios homines malos suggeri procurat, additis aliquando indicibus, quibus suspicione augeat, quæ præ damni dolore qui temporibus plus satis addicti sunt, ægrè sibi patiuntur eximere.

Valde frequentes hodie esse hæc leves suspiciones notum est; ut proinde merito sunt solliciti Pastores, ut conformiter

ad hoc monitum Pastoralis, sæpius populum ea de re moneant; invigilentque ne subinde nonnulli etiam Ecclesiastici, qui ex exorcismis commoda sibi aut suis famulis quærunt, populum ad similes suspiciones incitent; aut occasionem præbeant populo imputandi morbos aut infortunia maleficientis, quæ revera naturaliter acciderunt.

Et sanè citatum Pastorale Hovii deplorat, quod, ut olim fuerunt, qui hæc exorcizandi potestatem infeliciter usurparent; quemadmodum legitur in Actis Apostolorum c. 19. de filiis Scevæ Judæis; ita etiam hodie multi inveniantur, qui vel cupiditate, vel alia quavis temeritate aut ignorantia, lacti, sumunt qui tem sibi audent officium exorcizandi, sed non cum eo fructu, qui inde sperari posset, si graviter & cum debita pietate negotium tractaretur.

Hinc in multis Synodis statutum est, ne quis tamen Ordinem Exorcistarum, imò Sacerdotii susceperit, exorcizare possit, nisi speciale habeat ab Ordinario licentiam. Nullus omnino exorcizare præsumat (ait Synodus P. II. Mechlini. tit. 15. c. 4.) sine licentia Ordinarii in scriptis obtenta. Id ipsum passim in aliis Synodis occurrit.

Quomodo Exorcista se per pietatis exercitia, præsertim jejunium & orationem præparare debeat, ut cum dæmone certare feliciter queat, & quæ in ipsa exorcizatione cavere & observare debeat, latè exponit Rituale Romanum, quod sequitur Pastorale Mechliniense.

CAPUT IV.

De Crimine adulterii, lenocinii, stupri, raptus, concubinatûs, & fornicationis.

- 1 Quid sit adulterium & quatuorplex. (Crimina.)
- 2 Crimen adulterii Scripserunt a Sacra reputat inter gravissima
- 3 Imperatores Romani similiter atrocissimis criminibus annumerarunt. (ostendunt.)
- 4 Pœna contra adulteros decreta atrocitatem criminis
- 5 Justinianus Imperator supponit pœnam mortis in adulteros decrevisse Constantinum M.
- 6 Justinianus quoad mulieres adulteras pœnam mitigavit.
- 7 Apud Romanos viri adulteri mitius puniri quam mulieres adulteræ; inde tamen non sequitur, levius fuisse illorum quam harum crimen.
- 8 Id ipsum ostendunt Ambrosius & Hieronymus.
- 9 Ex Canonibus Pœnitentialibus ostenditur atrocitas istius criminis. (stasticum.)
- 10 Canonista jam pridem crediderunt hoc crimen esse Ecclesiale.
- 11 Hæc opinio Canonistarum sæculo 14. etiam in Gallia recepta est. (sculare.)
- 12 Sensim crimen hoc in Gallia devolutum est ad forum sæ-
- 13 Manet tamen Ecclesiasticum si agatur de separatione chori.
- 14 Hæc praxis Gallia non dissonat à Concordatis Brabantia.
- 15 Eadem videtur praxis Flandria ex Damhoudero.
- 16 Deplorat Damhouderus crimen hoc nimis leviter puniri.
- 17 Id ipsum deplorat Zypæus, & quæ hodie soleat esse pœna adulterorum. (Constitutione Justiniani.)
- 18 In Gallia adultera sæpius puniatur pœna juris expressa in
- 19 Eadem pœna obtinet in Sabaudia.
- 20 Non facile permittendum ut ad Monasteria Monialium tamquam carceres retrudantur adulteræ, & quare.
- 21 In Gallia pœna adulterorum aliquando est capitalis pro ratione circumstantiarum. (vantia.)
- 22 In Belgio non eadem videtur esse in omnibus locis obser-
- 23 Mariti interdum ob adulteriam uxoris puniendi.
- 24 Maritus interdum committit crimen Lenocinii ob adulterium uxoris.
- 25 Quid sit Lenocinium.
- 26 Detestabile semper habitum hoc crimen. (Lenocinii.)
- 27 An maritus à simulans adulterium uxoris semper sit reus
- 28 Quis de hoc crimine Lenocinii cognoscat juxta Concordatam Brabantia.
- 29 Quæ sit differentia inter adulterium & stuprum.
- 30 Quid sit propriè stuprum.

- 31 Pœna stupri de Jure Civili. (posita.)
- 32 Quæ pœnitentia pro stupro per Canones pœnitentiales im-
- 33 Quoad forum externum pœna civilis contra stuprum juxta Canonico mitigata.
- 34 Videtur hæc mitigatio originem habere ex Legge Mosaica.
- 35 Pœna stupri jure Canonico & Legge Mosaica expressè qualiter hodie in foro Ecclesiastico recepta.
- 36 Stuprator tenetur alere prolem; & quandoam mulierè asserenti hunc illumve esse stupratorem, credatur.
- 37 Stuprum virginis nondum viripotens morte puniunt.
- 38 Stuprum tutoris cum puella extræ ordinariâ pœna puniunt.
- 39 Custos carceris stuprum committens in capivam pœnâ mortis plectitur.
- 40 Ex eadem ratione directores & directrices puerorum impios corruptentes graviter puniendi. (abutuntur.)
- 41 Gravissima pœna digni Sacerdotes qui suis Pœnitentibus
- 42 Pœna stupri violenti an de jure capitalis? (quatur.)
- 43 Rapus propriè dicitur à stupro violento quomodo distim-
- 44 Ex tabulis Legum Brabantia quæna stupri violenti est pœna atrocissima; hodie ferè pœna gladii. (monium.)
- 45 An actio criminalis raptus cesset post contractum Matrimo-
- 46 Quomodo matrimonia non facile turbanda prætextu adulteri interdum tamen ex officio agere potest Fiscus contra adulteros. (missivè.)
- 47 De rapto ut constituit impedimentum matrimonii re-
- 48 Quid sit incestus, & inter quos committatur? (tentiales?)
- 49 Quæ pœnitentia imposta incestuosis per Canones Pœni-
- 50 Pœna est pœnâ incestus in foro externo pro varietate ipsius incestus.
- 51 Crimen incestus ex Concordatis Brabantia est mixti fori.
- 52 Similiter crimen concubinatûs notorii.
- 53 Concubinatûs semper ab Ecclesia reputatus ut illicitus.
- 54 Leges concubinatûs permittentes jam pridem per Leonem Imperatorem reprobata. (batum.)
- 55 Supponit Imperator concubinatûs jure Divino esse repro-
- 56 Sanctus Augustinus concubinatûs tamquam concubinatûs reprobatum describit. (peccatum.)
- 57 Synodus Tridentina concubinatûs declaravit esse grave
- 58 Juxta Correctores Romanos veræ uxor minus solemniter ducta olim aliquando vocabatur concubina.
- 59 Id ipsum insinuat Gratianus. (fidoria?)
- 60 Canon à Gratiano relatus sub nomine S. Ildori non est l-
- 61 Scriptura Sacra veram uxorem subinde vocat concubinâ.
- 62 Qualiter à concubina distinguatur meretrix ut vulgò dicitur.
- 63 Simplicem fornicationem esse grave peccatum ostendit Sacer Textus.
- 64 Id ipsum ostenditur ex sancto Augustino. (suum.)
- 65 Id ipsum probat S. Chrysostomus, & alius apud S. Ambro-
- 66 Item Canones Pœnitentiales.
- 67 Episcopi & Pastores allaborare debent ut eliminentur omnia quæ ad hoc peccatum allicere possunt.
- 68 Peccatum carnis quandoam habeat rationem sacrilegii.
- 69 Quæ pœna Clericorum in hoc crimen incidentium?

I. Adulterium dicitur capula carnalis inter personas non conjuges, quarum saltem altera est matrimonio juncta alteri tertia.

Hinc facile intelligi potest, esse quasi triplicem adulterii speciem: unam nempe conjugati cum conjugata; ita ut sit adulterium ex parte utriusque; secundam mulieris conjugatæ cum aliquo non conjugato. Tertiam denique viri conjugati cum muliere soluta.

II. Crimen adulterii, sive jus Divinum, sive humanum seu Civile seu Ecclesiasticum spectemus, semper inter gravissima & atrocissima crimina reputatum fuit.

Narratur Genes. c. 26. quod cum Abimelech Rex Palestinorum cognovisset, Rebecam esse uxorem Isaac, dixerit ad Isaac: Quare imposuisti nobis: Potuit coire quispiam de populo cum uxore tua, & induxeris super nos GRANDE PECCATUM. Additque Sacer Textus: Præcipitque omni populo dicens: Qui tetegerit hominis hujus uxorem, morte morietur.

Hinc

